

GLASBA STARIH ZUNAJEVROPSKIH KULTUR

Tako kot imajo v plemenu Zulu svojo »himno«, imamo tudi vsi drugi narodi svoje himne. Našo sta napisala France Prešeren in Stanko Premrl.

*Žive naj vsi narodi, ki hrepene dočakat dan,
da koder sonce hodi, prepir iz sveta bo pregnan,
da rojak prost bo vsak, ne vrag, le sosed bo mejak,
da rojak, prost bo vsak, ne vrag, le sosed bo-o,
ne vrag, le sosed bo mejak.*

Prve himne za verske obrede so poznali že stari **Egipčani**, pred več kot 5000 leti, ko so z njimi častili svoje vladarje faraone.

V deželi ob Nilu se je približno 3000 let pr. n. št. začela razvijati kulturno bogata civilizacija. O njenem glasbenem življenju lahko sklepamo na temelju arheoloških najdb, večinoma slikarij v faraonskih grobnicah, in po ohranjenih glasbilih, ki so jih dajali v grobnice. Stari Egipčani so imeli poklicne glasbenike za igranje različnim družbenim slojem in ob različnih dogodkih. Za eno največjih časti je veljalo igranje in petje egipčanskim bogovom, na primer boginji Hathor, ki je bila med drugim tudi boginja glasbe. Ob teh priložnostih so večinoma pele in igrale ženske.

Leta 1871 so ob odprtju Sueškega prekopa v operni hiši v Kairu prvič izvedli opero **Aida**, ki jo je napisal italijanski operni skladatelj **Giuseppe Verdi**. Zgodba govori o času, ko so v Egiptu živeli še faraoni. Opero še danes velikokrat izvajajo.

(Radames, poveljnik egiptovskih čet, ljubi sužnjo Aido, ki je hči etiopskega kralja. Pred odhodom svoje vojske proti Etiopcem Aida od Radamesa izve za bojni načrt in Egipčani zato izgubijo bitko. Za kazen Egipčani obsodijo Radamesa na smrt in ga živega zazidajo v grobnico. Tu ga je vsa skesana čakala Aida in srečna zaljubljenca umreta skupaj).

V Egiptu je bila dobra glasba odraz urejenosti in blaginje. Himne in druge pesmi, ki so jih pele in igrale večinoma ženske in dekleta so bile nepogrešljiva sestavina vladarskih svečanosti in verskih obredov. Faraoni so se razglasili za bogove na zemlji in so pokopani v piramidah, ki so pomembne arheološke najdbe. Večina slikarij v teh grobnicah in zapisi v hieroglifih nam odkrivajo življenje tistega časa in inštrumente, ki so jih poznali (harfa, podolžna flavta, pavke, boben). Pisni viri dokazujejo tudi, da je prvi poklicni glasbenik za katerega vemo bil Khufu-Anch.

500 let po Egipčanih, ki so vladali ob reki Nil, se pojavijo civilizacije tudi med rekama Evfrat in Tigris.

Na ozemlju med Evfratom in Tigrisom se je razprostiralo ozemlje, imenovano **Mezopotamija**, kar v grščini pomeni "med dvema rekama". Zgodovinski viri navajajo, da so bili prvi znani prebivalci na tem ozemlju Sumerci in to verjetno od leta 2600 pr. n. št. naprej. Znano je, da so

bili v glavnem poljedelci in da so razvili namakalne naprave. Zelo radi so imeli glasbo, ki je imela pomembno vlogo v njihovem verskem in posvetnem življenju.

Najstarejša glasbila iz Mezopotamije so bila večinoma strunska. Eno najbolj znanih je **harfa** s kraljevega dvora v Uru iz okoli leta 2750 pr. n. št. Krasi jo pozlačena bikova glava. Pomembna glasbila so bila tudi **ud** – vrsta lutnje s kratkim vratom, **bobni** in **trstene piščali**.

Živahno dogajanje poteka tudi ob reki Hoang He (Rumeni reki), kjer so živeli **Kitajci**. Ti so že več stoletij pred našim štetjem začeli globlje razmišljati o glasbi. Pripisovali so ji velik vzgojni pomen in po njej so presojali razmere v državi. Postala je nepogrešljiva sestavina vladarskih svečanosti in verskih obredov. Kitajski cesarji so se sami ukvarjali z glasbo, na dvorih pa so izobraževali tudi glasbenike v posebnih šolah. Posebej znan je bil »Rumeni cesar« (**Huang Di**), ki je iznašel kitajsko pisavo in zakonitosti v glasbi. Svet tonov je razdelili v **tonska zaporedja** v povezavi s planeti. Najbolj znano tako zaporedje je **pentatonika**, ki je sestavljena iz petih tonov.

Kitajska glasba je zaradi pentatonike še danes prepoznavna in svojstvena.

Visoko glasbeno kulturo pa so ob reki Ind gojili že 2500 let pred Kristusom tudi **Indijci**. Značilna in zelo stara indijska inštrumenta sta (tudi danes znana) brenkalo **sitar** (vina, tamera) in tolkalo **tabla** (boben).

Sveti religiozni indijski napevi so stari vsaj 3000 let in naj bi bili najstarejše ohranjeno ustno izročilo. Zapisali so jih okoli 300 let pr. n. št. Milijoni glasov Indije in Zahoda še danes ob zori kot meditacijo v sijaju sonca s pojočim glasom recitirajo besedilo v jeziku, imenovanem **sanskrt**.

Glasbilo, ki ga slišiš ob petju, se imenuje **harmonij**. V Indijo so ga prinesli misijonarji, danes pa ga imajo Indijci za svoje nacionalno glasbilo. Pomemben del indijske kulture so bili tudi plesi. Pogosto so bili povezani z miti in legendami, katerih vsebina je temeljila na zgodbah o ljubezni in junaških bojih med bogovi in demoni.

Značilnosti pradednega glasbenega izročila še živijo ponekod, zlasti v raznih obredjih. Ohranjajo pa ga tudi glasbene skupine in posamezni izvajalci tradicionalne umetnosti. Pri raziskovanju glasbene preteklosti so dragocene arheološke najdbe, o glasbenem življenju starih kultur pa pričajo slike, reliefi in kipi, ki so jih odkrili v likovni zapuščini grobnic, piramid, svetišč in palač.